

Asia: Todistelutalennetyöryhmän muistiolounnos

Tuomariliitto kiittää mahdollisuudesta saada lausua hovioikeuksien presidenttien asettaman työryhmän laatimasta todistelutalennusta koskevasta muistiolounnoksesta (jäljempänä ”muistio” tai ”muistiolounnos”).

1. Uudistuksen ja muistion tausta ja tavoitteet

Tavoite siitä, että jo valmisteluvaiheessa tehokkaammin selvitetään sovellettavien oikeusohjeiden tarkempi sisältö, asian ratkaisemisen kannalta merkitykselliset riidattomat seikat ja riitaisiksi jäävistä seikoista esitettävä todistelu on kaikille prosessin osallisille yhteinen. Uudistuksen tavoitteet, kuten riitaisiin kysymyksiin keskittyvä jäsenneily pääkäsittely, on mahdollista saavuttaa vain, mikäli kaikki asianosaiset ymmärtävät oman vastuunsa ja roolinsa asian käsittelystä. Uudistuksen merkittävyys huomioiden Tuomariliitto pitää erittäin tärkeänä asiana työryhmän uudistukselle asettamia korkeita laadullisia tavoitteita, joita työryhmän laatima seikkaperäinen muistiolounnos ilmentää.

1.1. Muistion ohjausvaikutuksesta

Työryhmä on korostanut muistionsa alussa niitä lähtökohtia, joiden vuoksi muistio on laadittu. Tuomariliitto pitää hyvänä sitä, että uudistuksen vaikutuksista käydään keskustelua ennen lain voimaantuloa. Kuitenkaan riippumattomille tuomioistuimille ei voida antaa liian yksityiskohtaisia tai velvoittavia soveltamisohjeita. Edellä mainittu seikka huomioon ottaen Tuomariliitto toteaa, että työryhmän muistiossa esittämät havainnot voivat olla korkeintaan suosituksia, ei sellaisina soveltamiseen liittyvinä ohjeita, jotka koetaan lainkäyttötehtävissä velvoittavina.

Tuomariliitto toteaa edelleen, että myös suositusten osalta tulisi olla selvää, miltä osin viitataan suoraan lain säännösten sisältöön, hallituksen esitykseen tai eduskunnan valiokuntien mietinnössään tai lausunnossaan esittämiin perusteluihin, ja milloin näistä oikeuslähteistä työryhmässä tehtyihin johtopäätöksiin. Tuomariliiton näkemyksen mukaan työryhmän mietinnössä jää osittain epäselväksi, mihin edellä mainituista ryhmistä mietinnössä esitetyt tulkinnat perustuvat. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa ainakin työryhmän suositusten ja lain esitöiden ero hämärtyy olennaisesti.

1.2. Koulutus ja resurssit

Tuomariliitto korostaa, että uudistuksen toteutuminen asianmukaisesti ja riittävässä laajuudessa on kiinni sen toimeenpanoon varattavista resursseista. Eduskunta on antanut asian

hyväksymisen yhteydessä lausuman, jonka mukaan ”Eduskunta edellyttää, että ennen uudistuksen voimaantuloa tietojärjestelmien ja teknisten ratkaisujen tulee olla valmiina ja toimintavarmat. Lisäksi on huolehdittava tarvittavasta koulutuksesta ja muusta valmistautumisesta sekä uudistuksen edellyttämistä resursseista. Edellä mainituista seikoista on annettava selvitys lakivaliokunnalle uudistuksen voimaantuloa koskevan hallituksen esityksen yhteydessä.”

Sekä uudistuksen esitöistä että työryhmän mietinnöstä käy ilmi, että uudistuksen myötä oikeudenkäynnin painopiste siirtyy entistä suuremmassa määrin käräjäoikeuksiin. Yleisesti Tuomariliitto toteaa, että lainmuutos voimaantullessaan jo itsessään asettaa käräjäoikeuden toiminnalle ja prosessinjohdolle erittäin suuria vaatimuksia. Kun otetaan huomioon käräjäoikeuksien nykyiset puutteelliset resurssit ja se, että uudistusta koskevan hallituksen esityksen hyväksymisen yhteydessä on kysymys resurssoinnista jätetty olennaisilta osin auki, on epätodennäköistä, että suosituksia pystyttäisiin noudattamaan kaikilta osin ilman lisäresurssointia.

Muistiolounnoksesta (s. 4) ilmenee, että Tuomioistuinviraston asettamassa koulutustyöryhmässä puheenjohtajana toimii hovioikeudenneuvos Petteri Korhonen. Koulutustyöryhmän onnistuminen tulee olemaan merkittävässä roolissa uudistuksen toteen saattamisessa. Tuomariliitto edellyttää, että koulutukseen ohjataan riittävät resurssit.

Muistion ja uudistuksen tavoitteet huomioiden kyse on erittäin laajaa ja pitkäjänteistä koulutusta vaativasta toimintatapojen kehittämisestä. Sidosryhmien sitouttaminen ja motivointi uudistuksen vaatimaan lisätyöhön voi olla varsin vaativaa. Tuomariliitto on huolissaan siitä, onko uudistukseen siirtymiselle varattu aikataulu riittävän väljä, jotta uudistuksen kaikkien osallisten osaamistaso saadaan nostettua riittävän korkealle asianmukaisella ja pitkäjänteisellä kouluttamisella. Muussa tapauksessa uudistuksella ei saavuteta niitä kunnianhimoisia tavoitteita, joita sille on perustellusti asetettu.

1.3. Muita huomioita

Työryhmän mietinnössä on todettu, että ”uudistus edellyttää nykyistä selvemmin sitä, että oikeudenkäyntimenettelyn todisteluosuuden rakenne vastaa tuomioistuimen asiassa myöhemmin antaman tuomion rakennetta.” Tuomariliitto huomauttaa tältä osin, ettei edellä mainittu lähtökohta ei kuitenkaan ilmene lain pykälistä eikä lain perusteluista.

Muistiolounnoksessa (s. 3) on todettu, että ”uudistus asettaa pitkälle meneviä vaatimuksia sille, millä tavalla käräjäoikeuksien tulisi ottaa suullinen todistelu vastaan jäsennellysti pääkäsittelyssä, jotta suullisesta todistelusta tehtävät videotallenteet olisivat käyttökelpoisia hovioikeuksissa.”

Tuomariliitto toteaa, että muistiolounnoksesta ei avaudu yksiselitteisesti se, miten muistiossa määritellään se taso, milloin videotallenteet ovat käyttökelpoisia hovioikeuksissa. Poikkeavatko hovioikeuksien ja käräjäoikeuksien näkökulmat tähän liittyen? Selvää on, mitä seuraa tekniikan epäonnistumisesta.

Muistiolounnoksesta ei myöskään ilmene mitä **laajalla asialla** tarkoitetaan. Tuomariliitto pitää tätä ongelmallisena, koska sen tiedossa on, että eri hovioikeuspiirit ovat voineet tähän asti arvioida tätä kriteeriä epäyhtenäisesti ja tapauskohtaisesti.

Olisi lisäksi tärkeää kuulla mitä syyttäjät, asianajajat, lupalakimiehet ja julkiset oikeudenkäyntiavustajat ajattelevat ylipäättään jäsennellystä pääkäsittelystä ja mitä se tarkoittaa heille. Tämä on tärkeää sen takia, että edellä todetulla tavalla sidosryhmien oikeudenkäynnille antaman työpanoksen laatu korostuu yhä suuremmissa määrin tämän

uudistuksen myötä.

Tuomariliitto arvioi, että muistiolounnoksessa kuvatut toimintatavat saattavat johtaa tosiasialliseen asiamiespakkoon, koska maallikoiden on lähes mahdotonta selviytyä itsenäisesti vaatimustensa ajamisesta uudistetussa oikeudenkäyntimenettelyssä.

2. Jäsennely pääkäsittely

Rikos- ja riita-asioiden jäsennely pääkäsittely edellyttää asianosaisilta uutta asennetta ja sitoutumista asian valmisteluun, pääkäsittelyn valmisteluun, sen kohdentamiseen ratkaisun kannalta merkityksellisiin seikkoihin sekä itse pääkäsittelyyn valmistautumiseen. Puheenjohtajalla on rajalliset mahdollisuudet ohjata esimerkiksi kuulustelua teemojen mukaan, jos asianosainen ei ole kysymystensä laatimisessa siihen etukäteen valmistautunut.

Uudistuksen johdosta nimenomaan käräjäoikeuden pääkäsittelyn merkitys korostuu. Tuomariliitto huomauttaa, että uudistukseen ja pääkäsittelyssä vastaanotetun todistelun uudenlaiseen painottumiseen liittyy myös vaara pääkäsittelyiden epätarkoituksenmukaisesta laajentumisesta. Pääkäsittelyissä saatetaan pyrkiä esittämään vielä aikaisempaa laajemmin kaikki mahdollinen todistelu ja kysymään jopa liian pitkälle/kauas meneviä kysymyksiä, koska uudelleenkuulustelukynnys tullaan asettamaan hovioikeudessa melko korkealle. Istunnot tulevat venymään tämän tosiasiallisen ”preklusion” vuoksi.

Lisäksi Tuomariliitto toteaa, että asianosaiset ja todistajat on kuultava oikeudenkäynnissä yhdellä kertaa kaikista asioista. Tästä lähtökohdasta tulee poiketa vain erityisestä syyistä. Ei ole hyväksyttävää, että laajassakaan asiassa esimerkiksi todistaja joutuisi kuultavaksi useita eri kertoja eri ajankohtina, vaikka häntä kuultaisiin eri teemoista.

Yhtäjaksoinen ja yhdellä kertaa tapahtuva henkilötodistelun vastaanottaminen on tällä hetkellä ja tulevaisuudessa prosessiekonomisin tapa ottaa vastaan todistelua prosessilajista riippumatta. Uudistuksessa tämä sama tavoite on asetettava lähtökohdaksi.

Rikosasiat

Rikosasioiden osalta Tuomariliitto huomauttaa, että jo nyt ennakkovastausten pyytäminen on pääsääntö hankalammissa tai laajemmissa asioissa. Rikosasioissa korostuu se, että puheenjohtaja ei voi tutustua esimerkiksi esitutkintaan siinä laajuudessa, että pystyisi valikoimaan puheenjohtajan käsityksen mukaan asian ratkaisuun vaikuttavat todisteet ja todistajat tai edes todisteluteemat. Tuomarin ei ole edes suotavaa rikosasiassa tutustua esitutkimateriaaliin, jotta välittömän oikeudenkäynnin vaatimus ei vaarannu. Tuomarille ei saa muodostua asiassa esitutkimateriaalin perusteella ennakkokäsitystä, eikä esitutkimateriaaliin tutustumisen aikana saadut tiedot ja pääkäsittelyssä esitetty todistelu saa sekoittaa toisiinsa.

Kohdassa 2.1.1 Tuomariliitto kiinnittää huomiota ROL 5:13:än:

Asioissa, joissa vastaaja on jo ennen syytteen vireillepanoa vangittu, matkustuskiellossa tai virantoimituksesta pidätettynä, määräaika pääkäsittelyn aloittamiselle on uudistuksen myötä kaksi tai kolme viikkoa riippuen siitä, toimitetaanko asiassa valmisteluistunto vai ei. Tuomariliitto toteaa, että uudistuksen jälkeenkin valmisteluistunto tulisi rikosasioissa pidettäväksi lähinnä poikkeuksellisen laajoissa tai vaikeissa asioissa. Nämä ovat yleensä asioita, joissa on useita asianosaisia ja runsaasti todistelua.

Erityisesti laajoille rikosasioille on luonteenomaista, että valmisteluistunnon todellinen tarve ja siitä saatava hyöty ovat yleensä luotettavasti todennettavissa vasta kun syyte on nostettu, mahdolliset asianomistajan vaatimukset selvitetty ja niihin on saatu vastaajan vastaus/vastaajien vastaukset. Ilman niitä käräjäoikeudella ei ole riittäviä edellytyksiä jäsentää asian ratkaisun kannalta relevantteja kysymyksiä ja arvioida esimerkiksi nimetyn todistelun tarpeellisuutta.

Asioissa, joissa vastaaja on jo ennen syytteen vireillepanoa vangittu, matkustuskiellossa tai virantoimituksesta pidätettynä, määräaika pääkäsittelyn aloittamiselle on lyhyt, jolloin myös asian valmistelu-aika on lyhyt. Valmisteluistunnon onnistumiseen vaikuttaa myös erityisesti puolustuksen mahdollisuudet perehtyä riittävästi esitutkinta-aineistoon ennen istuntoa. On lisäksi huomattava, että käytännössä aina laajemmissa rikosasioissa on asianosaisia (joko asianomistajia tai vastaajia), jotka eivät ole vapautensa menettäneenä, jolloin heidän tavoittamisensa ja vaatimustensa tai vastaustensa selvittäminen vie aikaa. Käräjäoikeudella ei ole siten vangittujen vastaajien asioissa lain sallimassa määräajassa käytännössä asianmukaisia mahdollisuuksia arvioida valmisteluistunnon tarpeellisuutta. Tämä tulee Tuomariliiton mukaan johtamaan käytännössä siihen, että vangittujen vastaajien asioissa ei edelleenkään toimiteta valmisteluistuntoja tai ainakin valmistelun tavoitteiden saavuttaminen näin tiukalla aikataululla voi usein olla epärealistista.

Tuomariliitto pitää käytännössä mahdottomana sitä, että käräjäoikeuden puheenjohtaja, asian saavuttua käräjäoikeuteen, vastaisi pääkäsittelyn ja riitaisten seikkojen jäsentelystä ja hoitaisi sen ennakkovastausten pohjalta, kirjoittaisi yhteenvedon ja pitäisi valmisteluistunnon ja päivittäisi sen perusteella prosessisuunnitelmaa ja laatimaansa yhteenvetoa sekä muuttaisi kutsuttaville määrättyjä ajankohtia vastaamaan täsmennyntä prosessisuunnitelmaa laissa asetetussa määräajassa. Lisäksi suuremmissa asioissa käräjäoikeus on suurelta osin syyttäjän aikatauluarvion varassa, jonka perusteella on neuvoteltava käsittelyajoista, päivistä ja aikataulusta avustajien kanssa ja kutsuttava todistajat. Tämä suuritöinen työvaihe on aloitettava jo ennen asiakirjojen saapumista käräjäoikeuteen, ja siten ilman edes teoreettista mahdollisuutta perehtyä todisteluun tai teemoihin.

Lisäksi Tuomariliitto huomauttaa, että laissa asetetut kaksi eri määräaika voivat johtaa myös ongelmaan määräajan noudattamisessa siinä tapauksessa, että asiassa ei alun perin suunnitellusta poiketen toimitetakaan valmisteluistuntoa esimerkiksi siksi, että se todetaan muun valmistelun johdosta tarpeettomaksi. Käräjäoikeuden täytyy siten olla varautunut aloittamaan pääkäsittely lain asettamassa kahden viikon määräajassa alun perin aiotun kolmen viikon sijasta. Tällainen muutos voi johtaa lisäksi merkittävään lisätyöhön pääkäsittelyn järjestämisessä ja aikatauluttamisessa, asianosaisten ja todistajien kutsumisessa sekä ylipäätään hankaluuksiin asianosaisten aikataulujen yhteensovittamisessa.

Yhteenvetona rikosasioiden osalta Tuomariliitto toteaa, että asian jäsentely tapahtuu luontevimmin ja tehokkaimmin esitutkinnan, syyteharkinnan ja puolustajien/avustajien yhteistyön tuloksena. Rikosasioissa teemakohtainen todistelun jäsentäminen ei ole läheskään kaikissa asioissa mahdollista ottaen huomioon rikosasioissa tärkeimmät riitaiset selvittävät seikat ja niiden luonne.

Riita-asiat

Riita-asioissa riitaisten ja riidattomien seikkojen hahmottamisen, asian jäsentelyn ja todisteiden karsimisen tulisi tapahtua asianosaisten toimesta ennen oikeudenkäynnin aloittamista. Puheenjohtajalla tulisi olla mahdollisuus keskittyä tulevan oikeudenkäynnin ja asian käsittelyn prosessisuunnittelun laatimiseen nimetyn todistelun ja teemoituksen mukaan. Asianosaisten ennen oikeudenkäyntiä suorittama asian jäsentely mahdollistaisi sen, että riita-asian valmisteluistunnossa tuomari voisi keskittyä asianosaisten kanssa asian oikeudellisen

viitekehysten valmisteluun. Tämä antaisi tuomarille myös edellytykset laatia jo valmisteluistuntoon pitkälle jäsenneily ja laadukas yhteenveto.

Tavoite siitä, että riita-asian valmistelussa kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota tarjotun suullisen todistelun tarpeellisuuteen, täsmälliseen teemoittamiseen ja todistelun vastaanottamiseen teemoittain on kannatettava. Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että riita-asioiden valmisteluissa ongelmat kumpuavat tavallisesti jo siitä, että avustajat/asianosaiset eivät esitä kannekirjelmää jäsenneilyinä, saati todistelua jäsenneilyinä tai kohdennettuna riitaisiin ratkaistaviin seikkoihin/kysymyksiin.

Asianosaisien todistelusta luopuminen on sitä vaikeampaa mitä jäsenneilyämpiä kannekirjelmä ja vastaus kärjäoikeuteen toimitetaan. Painopisteen tulisi olla jo ennen oikeudenkäyntiä asianosaisien suorittamassa jäsenneilyssä. Tuomarin mahdollisuudet käsittelyratkaisuihin puuttua tarjotun suullisen todistelun tarpeellisuuteen ovat rajoitetut jo sen vuoksi, että valmisteluvaiheessa asianosaiset tuntevat riitaisista seikoista nimetyt todistelun sisällön parhaiten. Tuomarin mahdollisuuksia rajoittaa todistelua ja puuttua tarpeettomaan todisteluun vaikeuttavat myös puolueettomuusvaatimus ja vahvan ennakkokäsityksen muodostumisen välttäminen asiassa.

Tuomariliitto kannattaa ehdotusta siitä, että asianosaiset laativat itse ja sitoutuvat kirjalliseen prosessisuunnitelmaan. Asianosaiset tuntevat asian parhaiten ja osaavat arvioida nimetyt todistelun painoarvon ja keston. Prosessisuunnitelma edesauttaa etenkin laajoissa riita-asioissa asian jäsenneilyä käsittelyä. Prosessisuunnittelu teemoituksen mukaan ja asian oikeudellisen viitekehysten valmistelu tapahtuisi yhdessä puheenjohtajan kanssa puheenjohtajan laatiman yhteenveton pohjalta. Tuomariliitto tuo esille sen, että jos siviiliasioiden oikeudenkäyntimenettelylle päädytään tekemään kokonaistarkastelu toisessa yhteydessä Tuomariliiton 31.3.2022 tekemän aloitteen mukaisesti, niin erityisen luontevaa olisi harkita tuon tarkastelun yhteydessä mahdollisuutta velvoittaa asianosaiset laatimaan oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 24 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhteenveto valmistelun aikana.

https://asiakas.kotisivukone.com/files/tuomariliitto.kotisivukone.com/Tuomariliiton_aloite_oikeusministeriolle_31.3.2022.pdf

3. Todistelutallenteen tekeminen ja indeksointi

Tuomariliitto toteaa, että ensiarvoisen tärkeää uudistuksen onnistumiselle on, että sen tekninen toteutus on luotettava ja helppokäyttöinen. Uusi tehtävä ei saa merkittävästi rasittaa kärjäoikeuksien toimintaa, joka jo nykyisessä tilanteessa on kuormittunut sekä puheenjohtajien että sihteerien osalta. Tuomarin keskittyminen vastaanotettavaan todisteluun ja prosessinjohtoon on turvattava eikä oheistehtäviä voida asettaa. Indeksoinnin käytännön toteuttamisesta vastaa sihteeri pääkäsittelyn kuluessa.

Indeksointi on poikkeus pääsääntöön ja tarpeen erityisen laajoissa asioissa silloin kun asiaa käsittelevä tuomioistuin katsoo sen tarpeelliseksi.

Indeksoinnin ohella tulisi olla helposti ja yksinkertaisesti merkittävässä sähköisesti todistelutallenteeseen, mitä kirjallista todistetta todistajalle näytetään, ettei se jäisi manuaalisesti esimerkiksi pääkäsittelyn pöytäkirjaan merkittäväksi.

Tuomariliitto korostaa, että uudistuksen lähtökohtana on ollut jäsenneily pääkäsittely sekä kuva- ja videotallenteen tekeminen kärjäoikeudessa suoritetuista kuulemisista. Säännöksiä niin sanotusta indeksoinnista ei ole annettu. Indeksointia on kuvattu uudistusta koskevissa esitöissä. Sanottu ratkaisu tarkoittaa sitä, että vaatimus indeksoinnista ei ole velvoittava, vaan

jää tuomioistuimen harkintaan. Myös hallituksen esityksestä ja lakivaliokunnan mietinnöstä ilmenee, että indeksointi on tarkoitettu poikkeukseksi pääsäännöstä sekä se, että tuomioistuin tekee itsenäisesti päätöksen indeksoinnista (LaVM 16/2021 vp. s. 6: ”indeksointi tehdään vain tarpeen mukaan ja että tuo tarve on käsillä lähinnä silloin, kun kertomus on pitkäkestoinen ja koskee useita erillisiä kokonaisuuksia. Näin ollen se, milloin indeksoinnin tekeminen on tarpeen, jää tuomioistuimen harkintaan”).

Tuomariliitto kiinnittää näiltä osin huomiota työryhmän suosituksiin niiltä osin, kun valitut sanamuodot viittaavat siihen, että ”indeksointi tulee tehdä” (esimerkiksi sivulla 10, toinen ranskalainen viiva) tai siihen, että jäsenelty oikeudenkäynti ja indeksointi vastaisivat toisiaan käsitteellisellä tasolla (esimerkiksi sivulla 10, viimeinen ranskalainen viiva: ”jäsenelty oikeudenkäynti ja sitä vastaava indeksointi...”). Tuomariliitto toteaa, että indeksointi on työväline, jota voidaan joissakin tapauksissa käyttää jäseneltyyn oikeudenkäynnin toteuttamisessa, mutta se ei ole lain asettama edellytys jäseneltylle oikeudenkäynnille.

Viime kädessä hovioikeuksien on sopeuduttava siihen, miten kärjäoikeudet lähtevät toteuttamaan indeksointia.

Indeksointi on rajoitettu koskemaan vain laajempia asioita. Muunlainen menettely on mahdotonta jo yksin siksi, että esimerkiksi Etelä-Suomessa valtaosin kärjätuomari on ilman sihteeriä riita-asioden pääkäsittelyssä henkilöstöpulan vuoksi.

Vastaavalla tavalla laajoissa ja vaativissa asioissa, joissa indeksointi toteutetaan, lähtökohtana tulee olla se, että kokoonpano on kollegiaalinen ja istunnossa on aina sihteeri, jotta tuomarijäsenet voisivat keskittyä näytön välittömään vastaanottamiseen ja sitä koskevien muistiinpanojen tekemiseen sekä jutun ratkaisemiseen.

Muistion mukaan ”indeksoinnin tekemisessä on perusteltua pitää tarpeettoman työn välttämiseksi lähtökohtana sitä, että kuva- ja äänitallenteen indeksointi tehdään pääkäsittelyssä aina samanaikaisesti kunkin henkilön kuulustelun yhteydessä”. Tuomariliitto yhtyy tähän näkemykseen ja toteaa, että edellä todetulla tavalla indeksoinnin tekeminen pääkäsittelyssä ei voi olla asian ratkaisijan oheistehtävä.

Muistioluonnoksessa (s. 13) kirjoitetaan, että ”indeksoinnista vastaa asian puheenjohtaja ja käytännön toteutuksesta hän tai joku muu tuomioistuimen tehtävään määräämä henkilö, joka voi olla kärjäsihteeri tai kärjänotaari. Myös useampijäsenisen kokoonpanon toinen jäsen voi vastata indeksoinnin käytännön toteutuksesta. Yleensä lienee järkevää, että pöytäkirjanpitäjä vastaa myös indeksoinnista.” Edellä mainitun kirjauksen osalta Tuomariliitto katsoo, että kirjaus tulisi poistaa tai sen muotoilua tulisi muuttaa. Tuomari tai kärjänotaari eivät indeksoi. Heidän tehtävänä on asian käsitteleminen ja ratkaiseminen. Tuomariliitto ehdottaa kirjausta muutettavaksi siten, että indeksoinnin käytännön toteutuksesta vastaa aina kärjäsihteeri. Tuomari tai notaari eivät asian puheenjohtajana tai kolmen/kahden tuomarin kokoonpanossa hoida/toteuta teknisesti indeksointia. Tällaista velvollisuutta ei ole myöskään säädetty laissa (ks. ehdotettu OK 22 luvun 5 ja 6 §:t). Tuomariliitto korostaa, että luonnollisesti on niin, että asian puheenjohtaja määrää sihteerin suorittamaan indeksoinnin ja vastaa asian käsittelystä kokonaisuutena.

Muistioluonnoksessa (s. 10) on kirjoitettu, että ”kuva- ja äänitallenteen indeksointi tulee tehdä kärjäoikeudessa kaikissa asiaryhmissä toimitettavissa pääkäsittelyissä silloin, kun kuulusteltavan henkilön kertomus on pitkäkestoinen ja koskee useita toisistaan erillisiä kokonaisuuksia, syytekohtia tai tapahtumia”. Tuomariliitto huomauttaa, että pitkäkestoisien kertomuksen määritelmä on epäselvä ja lähtökohtaisesti kysymyksessä on mielipideasia, jota on vaikea yleisellä tasolla arvioida.

Edelleen muistioluonnoksessa (s. 12) on todettu, että ” kun käräjäoikeuksissa käytetään yhä enemmän sähköistä aineistoa, olisi suotavaa, että kuulemisen yhteydessä asiakirjaan tai kuvaan merkitään se kohta, josta kuultava kertoo jotain”. Tuomariliitto huomauttaa, että työkappaleiden liittäminen Rikos-Aipaan voi olla huomattavan hankalaa tai jopa mahdotonta nykytietojen valossa. Sinällään ajatus on kannatettava. Pääsääntö on tältäkin osin myös jatkossa se, että tuomioon tehdyistä kirjauksista ilmenee ratkaisun kannalta keskeinen todistelu, kuka on kertonut ja mihin todisteisiin seikka liittyi. Laajempi merkitseminen silloin, jos se ei ole toteutettavissa pääkäsitelyssä vastaanotettavan todistelun yhteydessä, olisi kohtuuton lisätyö.

4. Valitus- ja vastauskirjelmien sisältö

Työryhmän esittämällä tavalla uudistus edellyttää valituskirjelmältä aikaisempaa selvemmin jäsenneilyä rakennetta ja vaatimusten tarkempaa yksilöintiä ja perustelemista, ja lisä- ja uudelleenkuulemisen sekä kokonaan uuden todistajan kuulemisen osalta yksilöityä ja perusteltua syytä sille, miksi käräjäoikeudessa tehtyjen videotallenteiden kuuleminen ei riitä tai ole mahdollista. Muistiossa esitetään, että yksilöinti perustuisi prosessisuunnitelmaan. Tuomariliitto huomauttaa, että suurimmassa osassa pienistä ja tavanomaisista (1-2 päivää kestävästä pääkäsitelystä) jutuista ei uudistuksen jälkeenkään tule olemaan varsinaista prosessisuunnitelmaa tai kovin pitkälle vietyä teemoitusta, eikä valituskaan siten voi perustua tällaiseen prosessisuunnitelmaan kuin laajemmissa asioissa.

Työryhmän suositukset näyttävät osin menevän valituskirjelmää koskevan sääntelyn sanamuotoa pidemmälle (todistelutallenteiden tarpeellisten kohtien ilmoittaminen aikaleimojen perusteella, uusien todistajalle esitettävien kysymysten yksilöinti). OK 25:15.2:n mukaan valittajan on ilmoitettava, miltä osin käräjäoikeudessa kuulusteltujen henkilöiden kertomukset on otettava uudelleen vastaan, ja jos hän haluaa kuulustella uudelleen käräjäoikeudessa kuulusteltua henkilöä, hänen on perusteltava pyyntönsä. Vaikka sinänsä luontevaa on, että esimerkiksi pyydettyä uudelleenkuulustelua uusien kysymysten esittämistä varten myös yksilöitäisiin uudet kysymykset, mahdollistaneekin lain sanamuoto pyynnön perustelemisen sinänsä ilmeikkään nimenomaista kysymysten yksilöintiä, esimerkiksi kysymysten aihepiirit nimeämällä.

Kuten todettua, työryhmä pitää suositeltavana, että muutoksenhakukirjelmissä ilmoitettaisiin todistelutallenteiden tarpeelliset kohdat aikaleimojen perusteella, vaikka tallennetta ei olisi indeksoitu käräjäoikeudessa. Tällainen menettely voisi olla etenkin tulevaisuudessa laajastikin mahdollista avustajalle luovutettavan ääniraidan tai automaattisesti laadittavan kirjallisen toisinnon perusteella. Näin muutoksenhakukirjelmissä pystytään viittaamaan todistelutallenteiden tarpeellisiin kohtiin, vaikka niitä ei olisi indeksoitu. Tämä edellyttää valituksen laatijalta todennäköisesti sitä, että hän tilaa käräjäoikeudesta henkilötodistelua koskevat ääniraidat, koska videokuvatallenteita ei uudistusta koskevan lainsäädännön mukaan voida luovuttaa jatkossakaan edes jutussa toimivalle asianajajalle, vaan hänen tulee käydä tutustumassa videotallenteeseen käräjäoikeuden tiloissa. Käräjäoikeuden tiloissa tapahtuvaan videotallenteiden katsomiseen tulee varata jatkossa erillinen tila. Todennäköistä kuitenkin on, että asianajajat ja syyttäjät tyytyvät tilaamaan todistelua koskevat ääniraidat, mikäli se mahdollistetaan.

Mainitusta syystä ennen uudistuksen voimaantuloa tulee huolehtia, että pääkäsitelyissä laadituista kuva- ja äänitallenteista pystytään teknisesti yksinkertaisesti, nopeasti ja varmasti toimittamaan pelkät ääniraidat osapuolille, koska näitä koskevat tilaukset tulevat moninkertaistumaan aiempaan verrattuna. Teknisen laitteiston tuottavalle taholle on siten asetettava keskeiseksi edellytykseksi se, että jokaisesta henkilökuulemisesta laaditusta videotallenteesta pystytään käytännössä automaattisesti erottamaan pelkkä ääniraita ja kyseinen ääniraita tulee olla siirrettävissä esimerkiksi sähköpostiviestillä asianajajalle tai

syöttäjälle. Ääniraitojen toimittaminen tulee jossain määrin aiheuttamaan lisätyötä niille kärjäsihteereille, jotka toimittavat valituksenalaiset jutut hovioikeuteen.

On todennäköistä, että uudistuksen myötä hovioikeuksissa joudutaan täydennyttämään valituksia ja vastauksia nykyistä useammin.

5. Pääkäsittely hovioikeudessa

Suullinen pääkäsittely toimitettaisiin hovioikeudessa kuten ennenkin, mutta sillä poikkeamalla, että todistelu otettaisiin vastaan ensin tallenteilta ja mahdolliset lisäkysymykset voitaisiin esittää tämän jälkeen kuulusteltavalle henkilölle. Jos asianosaisten lisä- tai uudelleen kuulusteluun ei ole tarvetta, he voivat käyttää asiamiestä. Tällöin pääkäsittelyyn ei välttämättä tarvitsisi tulla kuin asiamiesten.

Työryhmän suosituksen mukaan lähtökohtana tulisi olla, että todistelutalenne esitetään kokonaisuudessaan ja yhdellä kerralla. Tältä osin on kuitenkin huomattava, että asianosaisen on nimenomaan etukäteen ilmoitettava, miltä osin kärjäoikeudessa kuultujen henkilöiden kertomukset on tarpeellista ottaa vastaan (OK 25:15.2).

Lähtökohta lienee, että todistelutalenne esitetään vain tarpeelliseksi katsotuin osin, ei kokonaisuudessaan. Jos talenne ei ole pitkä eikä sitä ole indeksoitu, se katsottaneen yleensä hovioikeuden pääkäsittelyssä kokonaan, ja asianosaiset kommentoivat tallennetta niiltä osin kuin katsovat tarpeelliseksi.

Suosituksessa voisi olla tarkoituksenmukaista ottaa vielä kantaa siihen, miten toteutetaan äänitallenteiden esittäminen etäyhteyksiä käyttäen. Asiallisesti sitä lienee arvioitava samoin kuin sitä, että todistajaa kuullaan videoyhteyden kautta pääkäsittelyssä, jossa asianosainen tai todistaja on henkilökohtaisesti läsnä.

6. Lisä- ja uudelleenkuulustelut

Tuomariliitto korostaa niitä lakivaliokunnan mietinnössään esiintuomia seikkoja, joilla on merkitystä lisä- ja uudelleenkuulustelukynnystä arvioitaessa. Valiokunta toteaa, että ”lisä- ja uudelleenkuulustelujen kynnyksen oikean korkeuden määrittäminen on lakiehdotusten keskeisimpiä kysymyksiä. Saamaansa selvitystä arvioituaan lakivaliokunta toteaa, että liian alhaiset kynnykset voivat johtaa tarpeettomaan suullisen todistelun vastaanottamiseen muutoksenhakuasteessa ja haitata esityksen tavoitteiden saavuttamista. Sillä voi olla vaikutusta myös hovioikeuksien resursseihin ja käsittelyaikoihin. Toisaalta liian korkea kynnyks voi johtaa siihen, etteivät hovioikeus ja korkein oikeus saa tietoonsa kaikkea merkityksellistä todistelua. Se voi vaikeuttaa aineellisesti oikean ratkaisun saavuttamista. Lisäksi se saattaa rohkaista liian perinpohjaiseen todistajankuulusteluun kärjäoikeudessa”.

Lisä- ja uudelleenkuulustelun osalta uudistuksen vaikutukset lienevät ainakin jossakin määrin erilaiset riita- ja rikosprosessin kannalta. Esimerkiksi riitaprosessissa preklusio on jo tuttua, eikä henkilötodistelun ja todistusteemojen laajentaminen ole samanlainen riski kuin rikospuolella. Rikosprosessissa taas henkilötodistelun jäsentämisen ja tiukan rajaamisen vastakappaleena on todistajanpsykologia, todistajien etukäteisvalmistelun puuttuminen sekä mahdollinen tarve sallia ajoittain vähän ohikin menevää keskustelua oikeudenmukaisuuskokemuksen tuottamiseksi.

Vaikeita tulkintakysymyksiä on tiedossa ja soveltamiskäytäntöä ei voida täysin ennakoita. Muistiossa on käsitelty lisä- ja uudelleenkuulustelua osin yhdessä ja osin eritellysti. Kynnykset ovat selvästi erilaiset, ja muistiosta voikin saada sen virheellisen käsityksen, että lisäkuulustelun kynnyks on korkeampi kuin se on (laissa se on vain ”on tarpeen asian

selvittämiseksi”; esim. s. 32 muistiossa todetaan, että ”Kynnys lisä- ja uudelleenkuulusteluun on syytä pitää korkeana”). Riita-asioissa lisä- ja uudelleenkuulustelun edellytykset tulevat todennäköisesti kytkeytymään preklusiosääntelyyn ja asettavat erityisiä vaatimuksia osapuolten huolelliselle prosessaamiselle.

Keskeisin riski lisä- ja uudelleenkuulustelun osalta liittyy etenkin rikosjuttujen paisumiseen ja asianosaisten puolelta tulevaan paineeseen henkilötodistelun venyttämisestä käräjäoikeudessa, mikä lisää prosessin kuormittavuutta ja asiaa käsittelevän tuomarin työmäärää. Tuomariliitto korostaa lisäksi, että lisä- ja uudelleenkuulusteluun liittyvä käyttökynnys ei saisi tosiasiallisesti aiheuttaa kuulustelujen sisällöllistä laajenemista käräjäoikeuksissa siinä pelossa, että mahdollisesti estäisi lisä- tai uudelleenkuulustelun tarpeen muutoksenhakutuomioistuimessa. Tilanne asian käsittelyssä ja käytettävissä oleva tieto on käräjäoikeuden arvioidessa asiaa täysin erilainen kuin muutoksenhakutuomioistuimessa. Käräjäoikeudet joutuvat ristiriitaiseen tilanteeseen, jossa kuulemisia pitäisi pystyä rajoittamaan jo ensiasteessa, mutta samalla tulisi huomioda se, että uudistus tarkoittaa tosiasiallisesti sitä, että prosessinjohtolliset ratkaisut tehdään kuulustelujen osalta jatkossa pääsääntöisesti käräjäoikeustasolla.

Muistiolounnoksessa (s. 30) on kirjoitettu, että ”rikosprosessissakaan ei ole aihetta sallia todistelua selvitettyiksi katsotuista riidattomista seikoista”. Tuomariliitto toteaa, että ilmaisu on ongelmallinen rikosprosessin luonteen takia (ks. esimerkiksi Jokela: Rikosprosessioikeus 2018, s. 538 – 539). Tämä kirjaus tulisi muotoilla toisin ainakin käräjäoikeuskäsittelyn näkökulmasta.

Uudelleenkuulustelun edellytysten osalta työryhmä on oikein todennut, että oikeuskäytännössä ratkaistavaksi jää esimerkiksi se, miten tulee suhtautua tilanteeseen, jossa asianosainen haluaa kertoa eri tavoin (”totuuden”) kuin käräjäoikeudessa. Tuomariliitto ei yhdy työryhmän näkemykseen siitä, että uudelleenkuulustelun kynnys asianosaisen antaman tällaisen ilmoituksen kohdalla olisi itsestään selvästi matalampi kuin todistajan ollessa kysymyksessä. Arviointiin vaikuttavat joka tapauksessa tapauskohtaiset tekijät.

Lisä- ja uudelleenkuulemisen edellytykset kytkeytyvät työryhmän toteamalla tavalla läheisesti hovioikeuspreklusiot koskeviin oikeusohjeisiin. Huomattava on, että preklusio ei ole voimassa rikosasioissa, joten niiden osalta lisä- ja uudelleenkuulemisen edellytykset voivat täyttyä useammin, kun asianosaiset voivat vedota hovioikeudessa uusiin seikkoihin ja todisteisiin. Työryhmän toteamalla tavalla on tärkeää, että erityisesti riita- ja hakemusasioissa voidaan muodostaa yhtenäinen tulkintalinja, joka tukee oikeudenkäynnin painopisteen säilymistä käräjäoikeuksissa. Kuten työryhmä on todennut, lisä- ja uudelleenkuulustelun tulisi olla mahdollista ainoastaan tilanteissa, joissa tarve niihin ilmenee huolellisen prosessaamisen jälkeen tai aineellisen totuuden selvittämiseksi on painava julkinen intressi, ja tulkintalinjojen tulee olla sellaisia, ettei muodostu ”lisä- tai uudelleenkuulusteluautomaatteja”, joita asianosaiset voisivat shikaaninomaisesti hyödyntää. Käytännössä tulkintalinjat lisä- ja uudelleenkuulustelun sallimisen osalta joudutaan muodostamaan aluksi hovioikeuskäytännössä.

Tältä osin voidaan kiinnittää huomiota siihen, että lisäkuulustelun osalta työryhmä on useammassa kohdassa (s. 30, s. 31 ja s. 32) maininnut lapsiasiat poikkeuksena, jonka osalta ”jousto” voisi olla tarpeen. Sen paremmin nyt kysymyksessä olevat lisä- ja uudelleenkuulustelua kuin hovioikeuspreklusiotakaan koskevat säännökset eivät kuitenkaan sanamuotonsa puitteissa tunne lapsiasioita tai muita indispositiivisia riita-asioita poikkeuksena. Tuomariliitto suhtautuu suurella varauksella siihen, että juuri lapsiasiat nostetaan esille mahdollisena poikkeuksena sisältävänä asiaryhmänä. Suositusten kannanottojen ei tule johtaa siihen, että uudelleen- ja lisäkuulustelua koskeva sääntely syrjäytettäisiin lapsiasioiden ”erityisen” luonteen perusteella, ja näistä muodostuisi juuri

sellainen ”lisä- tai uudelleenkuulusteluautomaatti”, jollaisia lähtökohtaisesti on vältettävä.

Tuomariliitto kiinnittää huomiota siihen, että työryhmän esittämien tietojen mukaan oikeudenkäyntien tuntimääräinen kesto hovioikeuksissa on Ruotsissa jo pidemmän aikaa ollut noususuunnassa (ks. SOU 2012:93, s. 242; Domstolsstatistik 2019, tabell 1.11). Jos tulkintakäytäntö lisä- ja uudelleenkuulustelujen osalta muodostuu sallivaksi, uudistus pidentää hovioikeuksien pääkäsittelyjen kestoja.

Työryhmän luottamusperiaatetta koskevan kannanoton osalta on edellisessä 4. kohdassa esitettyyn viitaten otettava huomioon, että lähtökohtaisesti asianosaisista riippuu, missä laajuudessa todistelu otetaan vastaan videotallenteelta. Tästä syystä ”lähtökohtana” ei siis voitane pitää todistelun vastaanottamista samassa laajuudessa kuin käräjäoikeudessa.

Työryhmän kannanottoa OK 26:15a:n sisäisestä epä johdonmukaisuudesta voi pitää jossakin määrin liioiteltuna. Sinänsä luontevanakin voidaan nimittäin pitää lainkohdassa omaksuttua systematiikkaa, jossa ensin käsitellään laajempi menettely eli uudelleenkuuleminen, ja sen jälkeen suppeampi eli lisäkuuleminen, joka voi tulla kysymykseen silloin, kun ensin mainitun menettelyn edellytykset eivät täyty.

Vielä muistiolounnoksessa (s. 30) on todettu, että ”vaikka preklusion ei ole katsottu koskevan todistusteemoja, hovioikeuskäytännöstä löytyy esimerkkejä ratkaisuista, joissa kuulusteltavan todistusteemojen laajentamisen on katsottu rinnastuvan uuden todistajan nimeämiseen, jolloin uusia todistusteemoja ei ole sallittu (ks. esim. VaaHO 2017:8). Tämä näkökulma on syytä pitää mielessä harkittaessa riita- ja hakemusasioissa lisäkuulustelun edellytyksiä uusista todistusteemoista.”

Tuomariliitto pitää kannanottoa tulkinnanvaraisena, koska Suomessa ei ole teemapreklusiota muistiolounnoksessakin todetulla tavalla.

7. Viittausmenettely

Tuomariliitto katsoo muistiolounnoksesta ilmenevin perustein, että viittausmenettelyllä on mahdollista saada kuvattuja prosessitaloudellisia hyötyjä hovioikeusmenettelyssä sikäli, kun oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin reunaehdot ja muut edellytykset viittausmenettelyn käyttämiselle täyttyvät. Viittausmenettelyn onnistuminen vaatii suurempaa ja huolellisempaa työtä käräjäoikeudessa, mutta erityisesti myös asian osapuolilta, koska heidän tulee perustella ja yksilöidä viittausmenettelyä koskeva pyyntönsä. Tällainen menettelytapa lisää mahdollisia oikeudenkäyntikulujen määrää valitusta ja vastausta laadittaessa, koska kirjelmien yksityiskohtaisuuteen on kiinnitettävä suurempaa huomiota ja se lisää työtä. Tähän voi myös liittyä riski turhasta työstä, jos viittausmenettelyyn ei suostuta tai sille ei olekaan edellytyksiä vastoin osapuolen omaa käsitystä. Pitkään kestäneen viittausmenettelyn jälkeen osapuolten voi olla hankala pitää loppulausuntonsa, ellei vedottu todistelu ole tuoreessa muistissa.

Työryhmän kannanotoissa korostuu todistuskeinon nimenomainen teema, johon halutaan hovioikeudessa viitata. Tuomariliitto huomauttaa, että tulkinnat teeman sisällä pysymisestä tai sen ulkopuolelle menemisestä tulevat jäämään oikeuskäytännön varaan ja asian osapuolillakin voi olla tältä osin eriaviä käsityksiä miltä osin tallenteeseen on viitattu. Toki huolellisella prosessinjohtamisella hovioikeudessa ja asioiden valmistelulla tällaiset epäselvyydet ovat poistettavissa.

Työryhmä on todennut, että epäselvää on, voidaanko viittausmenettelyssä hyödyntää etäyhteyksiä. Tuomariliitto toteaa, että tältä osin herää kysymys siitä, onko etäyhteyden käyttämisessä viittausmenettelyssä kyse osallistumisesta pääkäsittelyyn teknisen käyttöyhteyden avulla ja jos on, olisiko lainsäädännön tarkistamiseen tältä osin syytä.

Tuomariliitto korostaa erityisesti työryhmänkin toteamaa siitä, että viittausmenettelyn käytön mahdollisuus ei saa johtaa siihen, että hovioikeuksissa perehdytään tarpeettomasti suullisen todistelun videotallenteisiin.

8. Muutoksenhaku todistelua koskevaan käsittelyratkaisuun

Vaikka työryhmän toteamalla tavalla erillinen muutoksenhaku on poikkeus ja sen kynnys lähtökohtaisesti korkea, voinee järjestelmää koskevien tulkintalinjojen vielä alkuvaiheessa hakiessa muotoaan tulla käsille useammin tapauksia, joissa erillinen muutoksenhaku hovioikeuden käsittelyratkaisuun lisä- tai uudelleenkuulustelusta on aiheutta sallia. Todistelutallennusuudistus ei Tuomariliiton käsityksen mukaan muuta erillismuutoksenhakuun liittyvää erittäin painavien syiden vaatimusta tai sen tulkintaa. Päätösvalta erillisen muutoksenhakuoikeuden myöntämisestä on perusteltua säilyttää asiaa käsittelevällä tuomioistuimella.

Erillinen muutoksenhaku käsittelyratkaisuun johtaa asian käsittelyn keskeyttämiseen ja pitkittymiseen. Muutoksenhakuasian kiireellinenkin käsittely seuraavassa oikeusasteessa vie jo määräaikojen vuoksi kuukausia, minkä vuoksi erillismuutoksenhaun salliminen varsinkin tavanomaisissa asioissa johtaa siihen, että osapuolet joutuvat perehtymään asiaan uudestaan käsittelyä jatkettaessa, mikä lisää kustannuksia ja oikeudenkäynnin kuormitusta. Myös muutoksenhaun aikataulun ennakoimattomuus voi johtaa nykyisessä puutteellisten resurssien tilanteessa siihen, ettei asian käsittelyä päästä jatkamaan heti todistelua koskevan kysymyksen ratkettua. Tämä voi johtaa oikeudenkäynnin keston turhaan pitkittymiseen.

9. Muita merkityksellisiä säädösmuutoksia

Tuomariliitto pitää perusteltuna, että käräjäoikeudessa tehtyä kuva- ja äänitallennetta voisi hyödyntää muistiossa esitetyin tavoin myös asian mahdollisessa uudessa käsittelyssä käräjäoikeudessa, jos juttu jollain perusteella palautetaan käräjäoikeuteen uudelleen käsiteltäväksi.

Kuultavalle tehtävää ilmoitusta tallentamisesta on pidettävä perusteltuna. Kirjallisen toisinnon laatimisen osalta Tuomariliitto toteaa, että sen käyttöala jäänee jatkossakin vähäiseksi.

Tallenteen katsomisen osalta Tuomariliitto pitää kuultavien yksityisyyden suojaamiseksi perusteltuna, että tallenne luovutetaan ainoastaan tuomioistuimessa nähtäväksi. Samoin on perusteltua, että turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettuun lakiin lisätään toimivaltaa koskevat säännökset sen varmistamiseksi, jotta tallennetta katsova henkilö ei voisi tallentaa sitä itselleen. Tältä osin Tuomariliitto kuitenkin huomauttaa, että tallenteiden katsomiseen tulee varata asianmukaiset tilat, ja tällä saattaa olla kustannusvaikutuksia, jotka tulee huolellisesti arvioida.

Tallenteen säilyttämisen määräaika 30 päivää asian lainvoimaisesta ratkaisusta on varsin lyhyt esimerkiksi tuomiovirhekantelua tai lainvoiman saaneen tuomion purkua koskevan asian näkökulmasta. Muistiossa ei ole tarkemmin otettu kantaa siihen, miksi säilytysaika on juuri 30 päivää lainvoimaisuudesta. Kannanotto siitä, että käyttötarve muissa jutuissa olisi epätodennäköinen ei pidä paikkaansa, koska esimerkiksi juuri huumausainerikosten käsittelyssä ei ole lainkaan tavatonta, että henkilöitä tuomitaan osissa. Tällöin yhden diaarin lainvoimainen päättymisen käynnistää tuon 30 päivän määräajan sen jutun tallenteissa, vaikka uusia osia voi olla vielä tulossa.

Kuva- ja äänitallenteesta voidaan antaa tieto vain luovuttamalla tallenne tuomioistuimessa

nähtäväksi. Sanotun sääntelyn osalta työryhmä on kiinnittänyt huomiota oikeudenkäyntikulujen kasvuun, jos avustajat perehtyvät tallenteisiin tuomioistuimissa, eikä tällaista perehtymistä työryhmän mukaan voitaisi pitää pääsääntönä. Käytännössä lienee niin, että tähän voidaan vaikuttaa ainoastaan arvioimalla oikeudenkäyntikulujen tarpeellisuutta siltä osin kuin ne koskevat ajankäyttöä tallenteeseen tutustumiseen tuomioistuimissa ja siihen liittyvää matka-aikaa. Sanotun laatuksiin oikeudenkäyntikuluihin suhtautumista erityisesti, kun kysymys on valtion varoista maksettavasta palkkiosta, olisi mahdollista käsitellä työryhmän suosituksessa lähemminkin.

Lausunnon valmistelu

Lausunnon ovat valmistelleet käräjätuomarit Samuli Yli-Rahnasto ja Johanna Helminen, asessori Juhani Laine sekä hovioikeuden esittelijä Jose Saranpää.

Lausuntoa on käsitelty oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja Tuomariliiton hallituksessa.

Helsingissä 17.11.2022

Suomen tuomariliitto – Finlands domareförbund ry

Anna Pitkänen
puheenjohtaja

Minna Hällström
varapuheenjohtaja

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry toimii tuomioistuinlaitoksen kehittämiseksi sekä sen merkityksen ja tuomarin riippumattoman aseman säilyttämiseksi yhteiskunnassa. Tuomarikunnan yhteisenä järjestönä Tuomariliitto valvoo ja edistää jäsentensä ammatillisia ja muita yhteisiä pyrkimyksiä.